

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ตำบลห้วยแก้ว
อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

Factors Influencing Public Participation in Natural Resource and
Environmental Management for Community Tourism
In Huai Kaew Subdistrict, Mae on District, Chiang Mai Province

วรวิทย์ นพแก้ว¹

Worawit Noppakaew

Received: 12 December 2023; Revised: 18 December 2023; Accepted: 21 December 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จำนวน 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน t-test F-test

ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการแบ่งปันผลประโยชน์ และด้านการติดตามและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด และ 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ประกอบด้วย 1. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2. ผู้นำชุมชน 3. ความช่วยเหลือจากภายนอก 4. ตระหนักถึงผลประโยชน์ 5. ความรู้ความเข้าใจในการบริหารการจัดการ ซึ่งมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ จากผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ผู้นำชุมชนควรที่จะให้ความสำคัญกับสร้างความพร้อมของชุมชนและความผูกพันให้กับสมาชิกในชุมชนที่จะผลักดันให้ประชาชนตระหนักถึงคุณค่าและผลประโยชน์ของส่วนรวมที่จะได้รับ ซึ่งจะทำให้ประชาชนเข้ามาช่วยกันทำงานเพื่อชุมชน

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์; Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Sawan Rajabhat University

Corresponding author, e-mail: worawit.noppakaew@gmail.com

ทำให้การท่องเที่ยวของชุมชนประสบความสำเร็จโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

คำสำคัญ: ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม; การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม; การท่องเที่ยวโดยชุมชน

Abstract

This research article investigates two main objectives: the extent of public involvement in managing natural resources and the environment for community tourism, and the factors influencing public participation in this management. The study focuses on Huai Kaew Subdistrict, Mae On District, Chiang Mai Province community tourism. The researcher used a quantitative research method and collected data through a questionnaire distributed to 400 individuals in the area. Statistical measures such as frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson correlation coefficient, t-test, and F-test were used to analyze the data.

The study's findings indicate that public participation in all four aspects of natural resource and environmental management for community tourism, including decision-making, operational aspects, benefit sharing, and monitoring and evaluation, is at its highest level. Additionally, the study has identified several factors that positively influence people's participation in this field. These factors include natural resources and the environment, community leaders, external assistance, awareness of benefits, and knowledge and understanding of management. Importantly, these factors have been found to have a statistically significant positive impact. Based on these results, it is recommended that community leaders prioritize the development of community readiness and engagement among community members. This approach will enable individuals to recognize the value and advantages that the community can gain, ultimately leading to increased participation and the overall success of community tourism, particularly in terms of economic and social aspects.

Keywords: Factors Influencing Participation; Natural Resource and Environmental Management; Community Tourism

บทนำ

ปัจจุบันนักท่องเที่ยวต้องการเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยว และให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น รูปแบบการท่องเที่ยวดังกล่าวเป็นแนวความคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Suansri, 2011) ซึ่งให้ความสำคัญกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยคนในชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนและเน้นกิจกรรม

การท่องเที่ยวที่ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างเจ้าของบ้านและผู้มาเยือน เพื่อสร้างประสบการณ์จากการลงมือทำกิจกรรมภายใต้รากฐานอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ดังนั้นแนวโน้มการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทยจึงมีการเติบโตในทิศทางบวก (Ministry of Tourism and Sport, 2017) ได้ส่งผลกระทบต่อข้อกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศของรัฐบาล พ.ศ.2560 – 2579 ซึ่งกำหนดวิสัยทัศน์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2579 ไว้ว่า “ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลก ที่เติบโตอย่างมีคุณภาพบนพื้นฐานความเป็นไทย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการกระจายรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน” ดังนั้น การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงถือเป็นนโยบายสำคัญที่รัฐบาลมุ่งที่จะใช้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาให้เกิดการกระจายได้ไปสู่เศรษฐกิจฐานราก

การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism: CBT) เป็นรูปแบบทางเลือกหนึ่งโดยอาศัยการเจรจาและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักในชุมชน โดยชุมชนเป็นผู้ดำเนินการตั้งอยู่บนฐานคิดว่าชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว โดยนำเอาทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ในท้องถิ่นทั้งด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี รวมทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่และวิถีการผลิตชุมชนมาใช้เป็นปัจจัยหรือต้นทุนการผลิตที่สำคัญในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น (Sarobol, 2003) ฉะนั้นการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการท่องเที่ยวที่ได้รับอิทธิพลมาจากการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่จะต้องคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมให้ดำรงอยู่ต่อไปยังรุ่นลูกหลาน การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงจำเป็นที่จะต้องดึงเอาคนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การวางแผน และกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชนของตนเองในฐานะบทบาทการเป็นเจ้าของที่มีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน ที่จะต้องสร้างสมดุลของการดำเนินงานการท่องเที่ยวให้ครอบคลุม 5 ด้าน ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยที่ชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนในการจัดการ (วีระพล ทองมา, 2559) นอกจากนี้ชุมชนจะต้องเพิ่มศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความพร้อมที่จะเรียนรู้มีความสามัคคี ทำงานร่วมกันได้ เพิ่มศักยภาพของพื้นที่เพื่อให้ชุมชนเป็นที่รู้จัก เพิ่มการจัดการที่ทำให้ทุกคนในชุมชนเข้าใจบทบาทและดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน เพิ่มการมีส่วนร่วมที่ให้ทุกคนร่วมกันคิด แก้ไขปัญหา และใช้ประสบการณ์ในการพัฒนาชุมชน และเพิ่มการเปิดกว้างที่จะยอมให้ชุมชนเป็นที่รู้จักในวงกว้าง เพื่อนำมาสู่การท่องเที่ยวที่มีการจัดการจากรากเหง้าของคนในชุมชนเอง

ด้วยเหตุนี้การมีส่วนร่วมถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพราะการมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานตั้งแต่ต้นจนจบจะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีองค์ความรู้ รู้จักการจัดการความรู้ภายในชุมชน พร้อมทั้งยังเป็นการสร้างความเป็นปึกแผ่นของชุมชน (Community Solidarity) อีกด้วย สุรธาทิพย์ เข็มน้อย (2554) เสนอว่าปัจจัยสภาพแวดล้อม ทั้งสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม รวมถึงความผูกพันต่อชุมชนส่งผลให้ชุมชนตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการร่วมกันปฏิบัติ การตัดสินใจและการประเมินผล สอดคล้องกับปิยธิดา ปาลรังสี (2557) ที่เสนอว่าปัจจัยความ

เข้มแข็งของชุมชน การสื่อสาร และนโยบายของภาครัฐที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการท่องเที่ยวของชุมชน อีกทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชนถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนประสบความสำเร็จ

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นทางภาษา วัฒนธรรม วิถีชีวิต และมีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีความอุดมสมบูรณ์ ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยในสนใจศึกษาชุมชนในพื้นที่ตำบลห้วยแก้ว ที่มีหลายชุมชนที่เป็นต้นแบบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน อาทิเช่น บ้านแม่กำปอง ด้านการบริหารจัดการคนในชุมชนของตนเองทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง และเป็นชุมชนที่มีการจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน จนประสบความสำเร็จกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และได้รับรางวัลต่าง ๆ มากมาย รางวัลที่สำคัญได้แก่ รางวัลมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยระดับภาคเหนือในปี พ.ศ. 2548 รางวัลชุมชนดีเด่นด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ปี พ.ศ. 2550 และรางวัลชนะเลิศทางด้านวัฒนธรรม (PATA Gold Award) ในปี พ.ศ. 2553 เป็นต้น

จากที่กล่าวข้างต้นในประเด็นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะทำให้การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยเป็นการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนประสบความสำเร็จ จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อที่จะค้นหาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในชุมชน พร้อมทั้งจะนำไปสู่ความสำเร็จของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative research) มีกระบวนการและขั้นตอนศึกษา ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดประชากรเป้าหมายที่อาศัยอยู่ในตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 2,760 ราย (องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้ว, 2564)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 400 คน และเพื่อให้ข้อมูลมีความแม่นยำและถูกต้องในการศึกษา ผู้วิจัยได้ใช้การคำนวณโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ใช้หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากร ผู้วิจัยได้เลือกระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อนที่ผู้วิจัยยอมรับได้เท่ากับร้อยละ 5

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม รวมถึงแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน มี 4 ด้านได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล จำนวน 20 ข้อ พัฒนาจากแบบสอบถามของ Limaj & Bernroider (2019) แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยยึดหลักตามแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) ในประเด็นหลักประกอบด้วย 1) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2) ผู้นำชุมชน 3) ความช่วยเหลือจากภายนอก 4) ตระหนักถึงผลประโยชน์ 5) ความรู้ความเข้าใจในการบริหารการจัดการ แต่ละประเด็นจำนวน 5 ข้อ พัฒนาจากแบบสอบถามของ Mabenge, Ngorora-Madzimure & Makanyeza (2020); Yuwono (2021) ซึ่งแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาได้ผ่านการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยมีผู้นำชุมชนต้นแบบและนักวิชาการด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีความเชี่ยวชาญ จำนวน 6 ท่าน พิจารณาข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (สุวิมล ติรگانันท์, 2550)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุดและต่ำสุด และค่าความโด่งและความเบ้ของข้อมูล และสถิติเชิงอนุมานเพื่อทดสอบสมมติฐานมาตอบคำถามการวิจัย (ทดสอบค่าสัมประสิทธิ์เพียร์สัน ทดสอบการทำนายอิทธิพลด้วย Multiple Regression Analysis แบบ OLS และ 2SLS) โดยเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งแปลความหมายดังนี้ (โชติ บติรัฐ, 2561)

ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00	หมายถึง เห็นด้วย/มีส่วนร่วมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20	หมายถึง เห็นด้วย/มีส่วนร่วมมาก
ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40	หมายถึง เห็นด้วย/มีส่วนร่วมปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60	หมายถึง เห็นด้วย/มีส่วนร่วมน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80	หมายถึง เห็นด้วย/มีส่วนร่วมน้อยที่สุด

รวมถึงวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติการวิเคราะห์สมการโครงสร้างตัวแบบเส้นทางกำลังสองน้อยที่สุด (Partial Least Square: PLS-SEM) ด้วยโปรแกรม Smart PLS 4

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งคณะผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่ โดยวิเคราะห์ข้อมูลตาม ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสามารถสรุปภาพรวมตามตารางดังนี้

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ของตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่		ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	S.D	แปลผล
1	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.38	0.69	มากที่สุด
2	การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน	4.21	0.64	มากที่สุด
3	การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์	4.29	0.79	มากที่สุด
4	การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	4.19	0.74	มากที่สุด
ภาพรวม		4.37	0.70	มากที่สุด

ตารางที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่โดยรวมมีความคิดเห็นที่มากที่สุด ($\bar{X}=4.37$, S.D.=0.70) ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน 3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล นอกจากนี้จากการแปลผลคะแนนยังทำให้ทราบถึงการกระจายข้อมูลของตัวแปรการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ที่มีการกระจายของข้อมูลที่ใกล้เคียงกัน คือมีค่าพิสัยของค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.09-4.47 หรือมีระยะห่างของพิสัยค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.38 คะแนน

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่

โดยวิเคราะห์ข้อมูลตาม ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สามารถสรุปตามตารางดังนี้

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน		ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	S.D	แปลผล
1.	ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4.29	0.78	มากที่สุด
2.	ผู้นำชุมชน	4.25	0.74	มากที่สุด
3.	ความช่วยเหลือจากภายนอก	4.00	0.81	มาก
4.	ตระหนักถึงผลประโยชน์	4.02	0.69	มาก
5.	ความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการ	4.01	0.77	มาก
ภาพรวม		4.19	0.78	มาก

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

จากตารางที่ 2 พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่โดยรวมมีความคิดเห็นมาก ($\bar{X}=4.19$, S.D.=0.78) เกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาตัวแปรจำนวน 4 ตัวแปรหลักตามแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) ในประเด็นองค์ประกอบของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมประชาชนในพื้นที่ ได้แก่ 1) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2) ผู้นำชุมชน 3) ความช่วยเหลือจากภายนอก 4) ตระหนักถึงผลประโยชน์ 5) ความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการ นอกจากนี้จากการแปลผลคะแนนยิ่งทำให้ทราบว่า การกระจายข้อมูลของตัวแปรมีการกระจายที่ใกล้เคียงกัน คือ มีค่าพิสัยของค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.82 – 4.34 หรือมีระยะห่างของพิสัยค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.52 คะแนน

3. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย 4 สมมติฐานการวิจัย ได้แก่ 1) H_{1a} : การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2) H_{1a} : การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3) H_{1a} : การมีส่วนร่วมด้านการแบ่งปันผลประโยชน์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน 4) H_{1a} : การมีส่วนร่วมด้านการติดตามและประเมินผลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วม

ของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามลำดับ โดยสามารถอธิบายรายละเอียดของผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

สมมติฐานที่	สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบสมมติฐาน
H _{1a}	การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติงาน	สนับสนุน
H _{1a}	การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ	สนับสนุน
H _{1a}	การมีส่วนร่วมด้านการแบ่งปันผลประโยชน์	สนับสนุน
H _{1a}	การมีส่วนร่วมด้านการติดตามและประเมินผล	สนับสนุน

นอกจากนั้นเพื่อการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ดังนี้

ลำดับ	การมีส่วนร่วมของประชาชน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน	การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน
1.	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ	r p	0.741** 0.000
2.	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงาน	r p	0.764** 0.000
3.	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแบ่งปันผลประโยชน์	r p	0.782** 0.000
4.	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามและประเมินผล	r p	0.778** 0.000

หมายเหตุ ** Correlation is significant at the 0.01 level

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากตารางที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยการมีส่วนร่วมด้านการแบ่งปันผลประโยชน์และด้านการติดตามและประเมินผลมีความสัมพันธ์ต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนสูงที่สุด

คิดร้อยละ 78 รองลงมาเป็นการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจซึ่งมีระดับความสัมพันธ์ต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอยู่ที่ร้อยละ 76 และการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติงานมีระดับความสัมพันธ์ต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนต่ำสุด คือร้อยละ 74

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลตามกรอบงานวิจัยประกอบด้วยดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิเคราะห์พบว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในเชิงบวก เพราะว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่เป็นหนึ่งในทำให้เกิดความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งความสำเร็จนั้นจะต้องส่งเสริมให้ชีวิตความเป็นอยู่และเศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น รวมถึงส่งผลให้เกิดการจ้างงานที่สำคัญมากต่อการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและผลประโยชน์ของชุมชนโดยรวม จะเห็นว่าความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะต้องส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้ดีขึ้นและมีความยั่งยืน ดังที่ Goodwin ana Santilli (2009) ได้พบในงานวิจัยของเขาดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกองค์ประกอบล้วนส่งผลต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชน จึงย้ำให้เห็นว่ากระบวนการมีส่วนร่วมตามแนวคิดทฤษฎีของ Gohen and Uphoff (1977) เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและช่วยผลักดันทุกระดับของขอบเขตให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามาสัมผัสในการทำงานเพื่อส่วนรวมและชุมชนของตนเอง จนทำให้เกิดการพัฒนาทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของชุมชนที่ดีขึ้น ด้วยเหตุนี้ความสำคัญการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น กระบวนการทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหา ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ และความชำนาญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติภักดิ์ ฐิโณทัย (2562) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ที่ก่อให้เกิดความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาชุมชนบางบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชนมี 4 ด้าน คือ ด้านการตัดสินใจ ด้านปฏิบัติงาน ด้านการแบ่งปันผลประโยชน์ และด้านการติดตามและประเมินผล และสอดคล้องกับวิจัยของดาวรุ่ง โสฬส และคณะ (2566) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาครัฐและประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าในพื้นที่ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้วยเหตุนี้

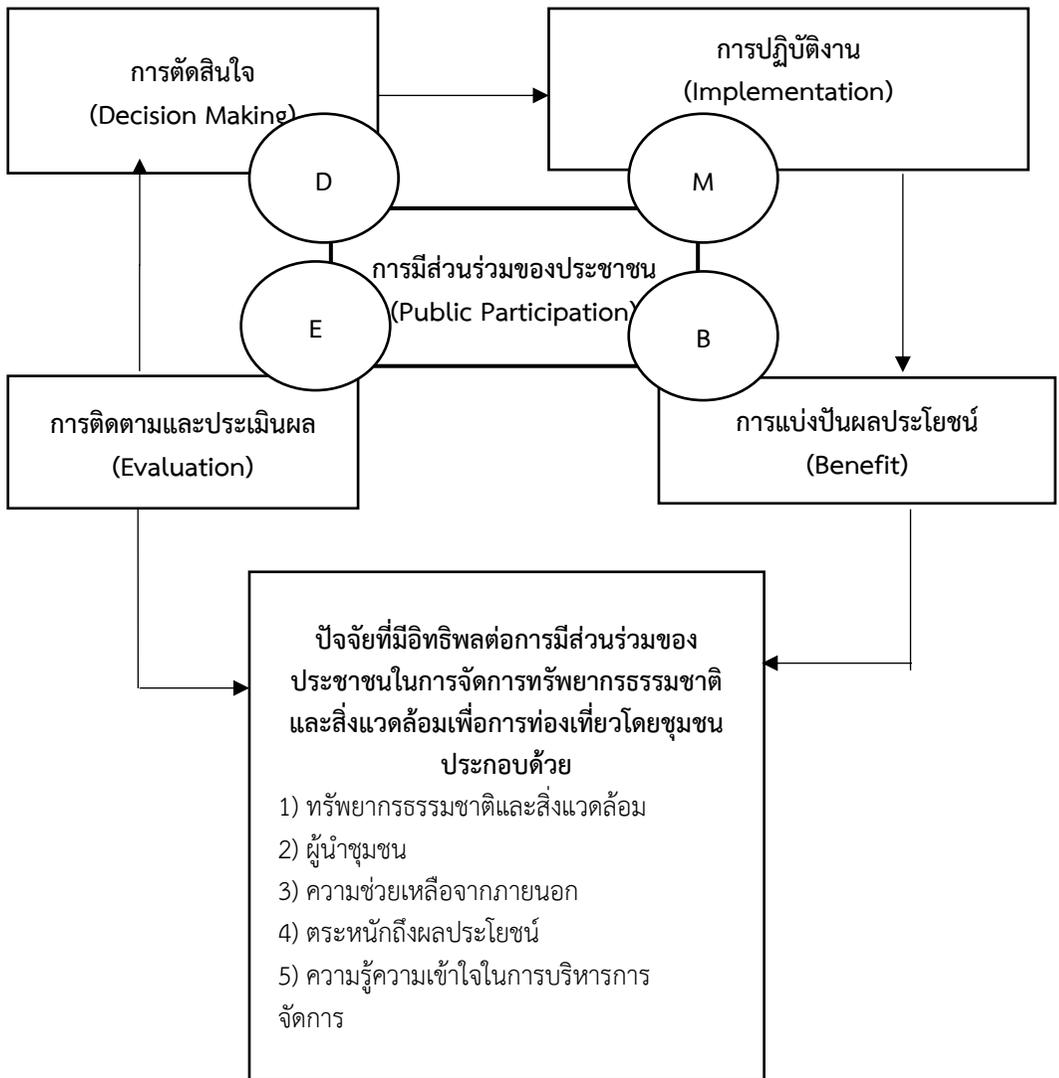
การมีส่วนร่วมแบบเครือข่ายจึงเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อ การท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อการจัดการมีกระบวนการหรือกิจกรรมให้ความรู้กับชุมชนและ นักท่องเที่ยว ตลอดจนเปิดโอกาสให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว การส่งเสริม ตลาด การจัดการโครงสร้างพื้นฐาน และการกระจายได้ให้คนในชุมชนเพื่อให้เกิดความเข้มแข็ง และความยั่งยืน และสอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์ภา นวนจา (2562) ได้ศึกษาภาคีเครือข่ายการ จัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปอง มีกระบวนการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาค ประชาชนและนักท่องเที่ยวในทุกขั้นตอน นับตั้งแต่ความร่วมมือในการทำแผน ความร่วมมือในการ แลกเปลี่ยนข้อมูล ความร่วมมือในการปฏิบัติผ่านการพูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการให้ ความรู้ การแสดงความคิดเห็น ตลอดจนการเจรจาต่อรองร่วมกัน

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย 1) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2) ผู้นำชุมชน 3) ความช่วยเหลือจากภายนอก 4) ตระหนักถึงผลประโยชน์ 5) ความรู้ความเข้าใจในการบริหารการจัดการ มีอิทธิพลทางบวกอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ เพราะเหตุนี้ผลลัพธ์จากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ตำบลห้วยแก้ว ได้บรรลุผลตามเป้าหมาย คือ สามารถสร้างการมีส่วนร่วม สร้างงาน สร้างรายได้ รวมถึงพัฒนา คุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชนให้ดีขึ้น ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ สามารถดูรักษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ประเพณีดั้งเดิมของชุมชนไว้ได้ เป็นอย่างดี ซึ่งสุดท้ายชาวบ้านจะได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถทักษะต่าง ๆ ในการจัดการ ให้บริการและการดูแลต้อนรับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีมาตรฐานมากขึ้น ทั้งด้านโฮมสเตย์ ที่พัก อาหาร อัยาศัยไมตรี การนำเที่ยว ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและวิถีชีวิต การสร้างมูลค่าของผลิตภัณฑ์ การบริหารของชุมชนและการประชาสัมพันธ์ สิ่งเหล่านี้คือปัจจัยที่ ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ที่ก่อให้เกิดความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของปิ่นฤทัย คงทอง (2559) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยผล การศึกษามีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ ปัจจัยการมีจิตสำนึกของประชาชนในฐานะเจ้าบ้านและ จิตสำนึกของนักท่องเที่ยว ปัจจัยการประสานงานและความร่วมมือ ปัจจัยการสนับสนุนของภาครัฐ ในท้องถิ่น ปัจจัยมีการมีส่วนร่วมของประชาชนและปัจจัยภาวะผู้นำชุมชนส่งผลต่อความสำเร็จของ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kontogeorgopoulos, N., Churyen, A., & Duangsaeng, V. (2014) ได้ศึกษาปัจจัยความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในประเทศไทย: บทบาทของการเปลี่ยนแปลง การช่วยเหลือจากภายนอก และผู้นำชุมชน สอดรับ กับงานวิจัยของสุดเขต สกุลทอง (2566) ได้ค้นพบว่าบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นกับการ เสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับคนในท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักด้าน ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความภูมิคุ้มกัน ความรอบรู้ และด้านคุณธรรม ซึ่งเป็นการสร้าง ชุมชนเข้มแข็งซึ่งเป็นกลไกในการขับเคลื่อนสังคมแห่งการเรียนรู้และให้ชุมชนมีความพร้อมในการ รับมือกับการเปลี่ยนแปลงและเสริมพลังให้กับชุมชนยึดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ

ปิยธิดา ปาลรังสี (2557) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ปัจจัยผู้นำของชุมชนและบทบาทของผู้นำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำที่มีลักษณะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง แม้แต่งานวิจัยของสุรชาติพิทย์ เข็มน้อย (2554) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่า ทุนธรรมชาติ ทุนสังคมและวัฒนธรรม ทุนกายภาพ และปัจจัยทางสภาพแวดล้อมในด้านสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ สอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเรื่องขององค์ประกอบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (พจนาน สุวนศรี, 2546) ถ้าหากชุมชนมีความพร้อมทั้งด้านองค์ความรู้ บุคลากร ทรัพยากร และการมีผู้นำที่ดีและพร้อมที่จะก้าวไปกับสมาชิกในชุมชนจะยิ่งทำให้เกิดความร่วมมือสามัคคีในการทำงานเพื่อส่วนรวมและชุมชนของตนเอง นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่สนับสนุนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในงานของมิ่งสรรพ ขาวสะอาด และคณะ (2548) ที่ศึกษาชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เน้นการมีส่วนร่วมในประเทศลาว กัมพูชา และไทย จากทั้งหมด 11 ชุมชน สิ่งที่ถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้เกิดความสำเร็จของการมีส่วนร่วมได้นั้น จำเป็นที่จะต้องอาศัยการส่งเสริมจากภาครัฐที่มีนโยบายตั้งแต่ในระดับท้องถิ่นและประเทศเข้ามา ผลักดันพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่น รวมถึงองค์การทั้งไม่แสวงหากำไรและแสวงหากำไรเข้ามาช่วยเหลือด้านการบริหาร องค์ความรู้ และทุนทรัพย์ ดังนั้น แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโดยชุมชน จึงเป็นนโยบายที่เข้ามาสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมและพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนที่สอดคล้องกับนโยบายตั้งแต่ระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติที่เข้ามาสนับสนุน

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการสังเคราะห์งานวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่” ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับการวิจัย

ผู้วิจัยค้นพบองค์ความรู้ใหม่ที่น่าสนใจโดยนำเสนอตามกรอบคิดในการวิจัยที่กำหนดไว้จากการกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาวิจัยที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้โดยมีกรอบคิดว่าการนำแนวคิดและหลักการผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีกระบวนการมีส่วนร่วมตั้งแต่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ และ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และผู้วิจัยค้นพบว่ามีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย 1) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2) ผู้นำชุมชน 3) ความช่วยเหลือจากภายนอก 4) ตระหนักถึงผลประโยชน์ 5) ความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการ

ฉะนั้นจึงเกิดองค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการสังเคราะห์จากกระบวนการและความร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ มีกระบวนการของความร่วมมือ คือ 1) ความร่วมมือในการทำแผน 2) ความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูล 3) ความร่วมมือในการปฏิบัติ 4) ความร่วมมือในการประเมินผล และ 5) ความร่วมมือในการทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน ในส่วนของหลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยชุมชนนั้น มีหลักการ คือ 1) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว 2) การให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก 3) การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น 4) การส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว 5) การจัดการโครงสร้างพื้นฐานและบริการท่องเที่ยว และ 6) การส่งเสริมการลงทุน เมื่อมีการศึกษาถึงหลักการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนก็จะนำไปสู่ผลลัพธ์ ประกอบด้วยผลลัพธ์ 1) ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ 2) การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3) การส่งเสริมการศึกษา 4) การยอมรับวัฒนธรรม และ 5) ชีตความสามารถของชุมชน

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปภาพรวมงานวิจัยได้พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการแบ่งปันผลประโยชน์ และด้านการติดตามและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ประกอบด้วย 1) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2) ผู้นำชุมชน 3) ความช่วยเหลือจากภายนอก 4) ตระหนักถึงผลประโยชน์ 5) ความรู้ความเข้าใจในการบริหารการจัดการ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วม ฉะนั้นจากผลการศึกษาผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า ผู้นำชุมชนควรที่จะให้ความสำคัญกับสร้างความพร้อมของชุมชนและความผูกพันให้กับสมาชิกในชุมชนที่จะผลักดันให้ประชาชนตระหนักถึงคุณค่าและผลประโยชน์ของส่วนรวมที่จะได้รับ ซึ่งจะทำให้ประชาชนเข้ามาช่วยกันทำงานเพื่อชุมชน ทำให้การท่องเที่ยวของชุมชนประสบความสำเร็จโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะที่ตกผลึกจากการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ทั้งข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาปัจจัยด้านผู้นำชุมชนบางข้อมีคะแนนน้อยที่สุด ชี้ให้เห็นว่า ผู้นำชุมชนถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนประสบความสำเร็จ ดังนั้นผู้นำชุมชนจะต้องสร้างความน่าเชื่อถือและเป็นศูนย์ในการประสานความสัมพันธ์ในการทำงานกับทุกภาคส่วนเพื่อทำให้เกิดการทำงานของชุมชนแบบความร่วมมือ อีกทั้งนโยบายของภาครัฐเองก็เป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนทิศทางการพัฒนาท่องเที่ยว แต่จากผลการศึกษาที่ผ่านมา ประชาชนในพื้นที่ยังไม่ได้รู้สึกเกี่ยวพันกับนโยบายเหล่านั้น เนื่องจากนโยบายเป็นกรอบที่มีความเป็นรูปธรรม และไม่ได้เป็นที่

สนใจของประชาชนในพื้นที่เท่าไรนั้น เพราะภาครัฐเป็นผู้ที่นำเอานโยบายเหล่านั้นไปปฏิบัติให้เป็นผลสำเร็จต่อประชาชน ดังนั้นแนวทางที่จะผลักดันให้ได้ผลนั้น จำเป็นที่จะต้องอาศัยผู้นำชุมชนที่จะประชาสัมพันธ์นโยบาย โครงการ และกิจกรรมที่จะลงมาสู่ประชาชนในพื้นที่อย่างตรงไปตรงมาและที่สามารถเข้าใจได้ง่าย เพื่ออาศัยจุดเด่นของชุมชนแห่งนี้ คือ ความผูกพันต่อชุมชน ที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่และการท่องเที่ยวของชุมชนให้ประสบความสำเร็จทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

จากผลการศึกษาผู้นำชุมชนควรที่จะกำหนดค่านิยม เป้าหมายของชุมชน รวมถึงทิศทางการพัฒนาชุมชนให้มีความชัดเจน เพื่อที่จะทำให้สมาชิกในชุมชนเชื่อมั่นและพร้อมที่จะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาชุมชนไปด้วย อีกทั้งผู้นำจะต้องพยายามดึงความช่วยเหลือจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการที่จะเข้ามาฝึกอบรม พัฒนาองค์ความรู้ให้กับประชาชนในพื้นที่ เพื่อที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการเพิ่มศักยภาพความสำเร็จของการท่องเที่ยวในชุมชน

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยศักยภาพที่ส่งผลต่อความร่วมมือของผู้นำ ประชาชน ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว เพื่อที่จะสร้างตัวแบบการพัฒนาศักยภาพที่สอดคล้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เนื่องจากการดำเนินการพัฒนาและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ไม่เน้นการมีส่วนร่วมไม่อาจจะสามารถต่อสู้กับความเข้มข้นในการแข่งขันทางธุรกิจและระบบเศรษฐกิจการท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศได้

เอกสารอ้างอิง

- กิตติภักดิ์ ฐิโณทัย. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ที่ก่อให้เกิดความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนบ้านบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- โชติ บศิริรัฐ. (2561). รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของภาคประชาชนในเขตพื้นที่ 17 จังหวัดภาคเหนือ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 20(1), 147-158.
- ดาวรุ่ง โสฬส, ประเสริฐ ปอนถิ่น และอภิรมย์สีดาคำ. (2566). การมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาครัฐและประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าในพื้นที่ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารสังคมศาสตร์และศาสตร์ร่วมสมัย*, 4(1), 65-78.
- ปิ่นฤทัย คงทอง. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ*, 12(2), 1-32.
- ปิยธิดา ปาลรังสี. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

- พจนนา สนวนศรี. (2546). *คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.
- พิมพ์ิกา นวนจา. (2562). *ภาคีเครือข่าย การจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- มิ่งสรรพ ขาวสะอาด และคณะ. (2548). *การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการที่ยั่งยืนในลุ่มแม่น้ำโขง*. เชียงใหม่: นพบุรีการพิมพ์.
- วีระพล ทอง. (2559). *แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน: สำหรับการพัฒนาคูณภาพชีวิตของชุมชนในเขตที่ดินป่าไม้*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุดเขต สกุกทอง. (2566). บทบาทภาวะผู้นำชุมชนท้องถิ่นกับการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับคนในท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารสันติสุขปริทรรศน์*, 4(1) , 91-102.
- สุธราทิพย์ เข็มน้อย. (2554). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกรณีศึกษา: ตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม*. (การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- สุวิมล ติรกานันท์. (2550). *การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้ว. (2564). *สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้ว*. สืบค้นเมื่อ 23 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.huaykaewchiangmai.go.th/web/info4.php>
- Cohen, J. and Uphoff. (1977). *Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation*. London: Rural Development Center: Cornell University.
- Goodwin, H. & Santilli, R. (2009). *Community-based tourism: A success*. Leeds: ICRT Occasional Paper No. 11.
- Kontogeorgopoulos, N., Churyen, A., & Duangsaeng, V. (2014). Success factors in community-based tourism in Thailand: The role of luck, external support, and local leadership. *Tourism Planning & Development*, 11(1), 106-124.
- Limaj, E., & Bernroider, E. W. (2019). The roles of absorptive capacity and cultural balance for exploratory and exploitative innovation in SMEs. *Journal of Business Research*, 94, 137-153.

- Mabenge, B. K., Ngorora-Madzimure, G. P. K., & Makanyeza, C. (2020). Dimensions of innovation and their effects on the performance of small and medium enterprises: The moderating role of firm's age and size. *Journal of Small Business & Entrepreneurship*, 32(6), 1-25.
- Ministry of Tourism and Sports. (2017). Tourist statistics for 2016. Retrieved June 3, 2022, from <http://www.mots.go.th>
- Sarobol, S. (2003). *Community Based Tourism CBT: Concept and Experiences of the Northern Region*. Chiang Mai: Thailand Research Fund.
- Suansri, P. (2011). *CBT has a social space dimension of the community in determining tourism directions, Creating learning between the host and visitors. Best Practice 5 Case studies nationwide*. Bangkok: Wanida Printing.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper & Row.
- Yuwono, W. (2021). Empirical analysis of intellectual capital, potential absorptive capacity, realized absorptive capacity and cultural intelligence on innovation. *Management Science Letters*, 11(4), 1399-1406.